

2. Кондубаева М.Р. Особенности речевого поведения коммуникантов в социокультурных условиях Казахстана / Кондубаева М.Р., Балтабаева Ж.К., Шаханова Р.А. // Международный журнал экспериментального образования. — 2013. — № 8 — С. 172–175.

3. Кондубаева М.Р. Проблемы многоязычного образования и интеграции культур в Евразии / М. Кондубаева // Труды Евразийского научного форума «Гумилёвские чтения». Т.2. — Астана, 2003. — С. 133–138.

4. Надорожная В.Д. Вербальные формы общения в казахской языковой среде / В. Надорожная // Совещание-семинар «Этнопсихолингвистические аспекты речевого общения» (тезисы докладов). — Самарканд: Самаркандский педагогический институт имени С. Айни, 2007. — С. 67–81.

5. Щепанский Я. Элементарные понятия социологии / Я. Щепанский — М., Изд-во МГУ, 2002. — 244 с.

УДК 811.111'373:37.091.214

Друзь Ю. М.,
кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов факультету
управління персоналом та маркетингу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»;
Гусак Т.М.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов факультету
управління персоналом та маркетингу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛЕКСИКИ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** Стаття торкається змін у мовному середовищі англійської мови за останні 50-60 років, оскільки кожна мова — це живий організм, що розвивається і змінюється з плином часу. З розвитком суспільства, технічним прогресом та розвитком комп'ютерних технологій з'явилося багато нових слів та виразів. Це стосується також нової лексики так званих «ейджизмів» та «сексизмів».*

***Ключові слова:** джерело нових слів, комп'ютерні технології, неологізми, сексизм, ейджизм, несексистські, не-ейджистські, сфери суспільного життя, титули, нейтральна лексика*

Аннотация. Статья касается изменений в языковой среде английского языка за последние 50-60 лет, поскольку каждый язык — это живой организм, который развивается с течением времени. Наряду с развитием общества, техническим прогрессом и развитием компьютерных технологий появилось много новых слов и выражений. Это касается также и новой лексики так называемых «эйджизмов» и «сексизмов».

Ключевые слова: источник новых слов, компьютерные технологии, неологизмы, сексизм, эйджизм, несексистский, не-эйджистский, сферы общественной жизни, титулы, нейтральная лексика

Abstract. The article touches the changes in the language environment for the last 50-60 years because the language is a live organism which is developing and changing with the flow of time. Alongside with the development of the society, technical progress and computer technologies a lot of new words and expressions have appeared. It also concerns new vocabulary such as «ageism» and «sexism».

Key words: source of new words, computer technologies, sexism, ageism, anti-sexism, anti-ageism, spheres of public life, titles, neutral vocabulary.

Мова — живий організм, який із плином часу розвивається і змінюється. За останні десятиліття у зв'язку з розвитком науки і техніки в сучасному світі з'явилося багато нових слів та термінів. Аналіз сучасних вітчизняних підручників та посібників для викладання англійської мови та самоосвіти показує, що сучасна лексика впроваджується з труднощами. Немає сумніву, що сучасна навчальна література повинна мати практичну спрямованість.

Головним джерелом нових слів у сучасній англійській мові є наука, комп'ютерні технології, а також і різні сфери суспільного життя, що розвиваються, а саме: бізнес, маркетинг, засоби масової інформації, охорона довкілля, музика, мистецтво тощо. Найбільша кількість неологізмів, що вживаються в сучасній англійській мові, з'явилася два — три десятиліття тому і повинна обов'язково бути включена до сучасних вітчизняних видань.

Тому нижченаведені приклади мають бути в цих виданнях.

An airbus — аеробус, **a solarium** — солярій, **a sky-jack** — викрадення літака, **a spy-satellite** — супутник-шпигун, **software** — програмне забезпечення були впроваджені у 1960. **Microelectronics** — мікроелектроніка було впроваджено у 1961. **The media** — засоби масової інформації, **a green house effect** — парниковий ефект, **multimedia** — мультимедія (комплексна інформація — теле-, текстова, аудіо-, графіка, мультиплікація) були впроваджені в 1962 р. **EFL, English as a Foreign Language** — англійська мова як іноземна, **nitty-gritty** — повсякденна робота (рутина), **braindrain** — «витік мізків», **a language lab** — лінгафонний кабінет, **pop** — (скорочення від **popular**) поп (популярний, **масовий**) були впроваджені у 1963 р. **A jumbo, a jumbo jet** — гігантський ае-

робус, *a skateboard* – роликів дошка були впроваджені в 1964 р. *Hardware* – апаратне технічне забезпечення, *Holocaust* – голокост (масове знищення євреїв фашистами), *metrification/metrication* – перехід на метричну систему, *to computerize* – комп'ютеризувати, *a microwave oven* – мікрохвильова піч, *a container ship* – контейнерне судно, *a rocker*–рокербули впроваджені в 1965 р. *A Jacuzzi* – джакузі, *VAT, a value added tax* – податок на додану вартість, *satellite TV*– супутникове телебачення, *a hippie/hippy*– хіпі, *starter* – стартер (закуска) були впроваджені в 1966 р. *Informatics (information science)* – інформатика, *a postcode* – поштовий індекс, *a charisma* – харизма, *a global village* – світове село були впроваджені в 1967 р. *A pager* – пейджер, *a VLCC, a Very Large Crude (oil) Carrier* – супертанкер, що містить більше ніж 200 000 тон, *sexism* –сексизм були впроваджені в 1968 р. *To privatize* – приватизувати, *privatization* – приватизація, *a synthesizer* – синтезатор, *windsurfing* – віндсерфінг, *a windsurfer* – віндсерфінгіст були впроваджені в 1969 р. *Ageism/agism* – ейджизм, *Ms* – звернення до дівчини і до жінки, *a hypermarket* – гіпермаркет, *COBOL, Common Business-Oriented Language* – мова програмування для урядових та промислових установ, *ecopolicy* – екополітика були впроваджені в 1970 р. *A new penny* – новий пенні, *new pence*– новий пенс, *a VCR, a videocassette recorder* – відеомагнітофон, *a chair, a chair person* – голова, оратор, синонім слів *a chairman, a chairwoman*, були впроваджені в 1971р. *A microcomputer*– мікрокомп'ютер, *a spokes person* – оратор (синонім слів *a spokesman, a spokeswoman*), *offshore* – офшор були впроваджені в 1972 р. *A student card* – студентський квиток, *a Native American* – нащадок корінного населення, *a pocket calculator* – кишеньковий калькулятор, *a trade mission* – торгова місія, *a supermarket* – супермаркет, *solarpower* – сонячна енергія, *gray/grey* – похилий, *a supertanker* – супертанкер, *Teletext* – телетекст, *Windows* – операційна система Віндеуз, *a music centre* – музичний центр, *a sleeping policeman*– «сплячий поліцейський» (нерівність на шляху) були впроваджені в 1974 р. *Retro* – ретро, *a hydrofoil* – судно на підводних крилах, *acid rain*–кислотні дощі були впроваджені в 1975 р. *An ozone shield* – озонний щит було впроваджено в 1976 р. *APC, a personal computer* – персональний комп'ютер, *an ULCC, an UltraLargeCrude (oil) Carrier, Greenpeace* – супертанкер більше ніж на 300 000 тон були впроваджені в 1977 р. *A home computer* – домашній (персональний) комп'ютер були впроваджені в 1979 р. *AIDS, Acquired Immune Deficiency Syndrome* – ВІЧ, синдром імуноде-

фіциту, *a video nasty* — відеофільми жахів були впроваджені в 1983 р. *To fax* — передавати факсом, *a faxmachine* — факсимільний апарат, *a hip-hop* — хіп-хоп (музичний стиль), *rap* — реп (музичний стиль) були впроваджені в 1985 р. *A lap-top* – портативний комп'ютер було впроваджено в 1986 р. *A laser printer* — лазерний принтер було впроваджено в 1987 р. *A global warming* — глобальне потепління, *a CD-V, a Compact Disc-Video* – лазерний відеодиск, *a CD-ROM, a Compact Disc Read-Only Memory* — пам'ять, що зчитує інформацію з компакт-диску були впроваджені в 1988 р. *A karaoke* – караоке було впроваджено в 1989 р.

Протягом 90-х років ХХ ст. широкого вжитку набули терміни: *a fridge-freezer* — двокамерний холодильник, *a cell-phone/a cellphone (a cellular terminal)* — щільниковий апарат (телефон), *cellular communication (cellradio)* — щільниковий зв'язок, *a phone answering system* — телефон-автовідповідач, *E-mail* — електронна пошта, *A-number identifier* — автоматичний апарат для визначення номера абонента, *ecoterrorism* — екологічний тероризм, *to telex*– передавати телексом.

Одним із важливих недоліків вітчизняної методичної літератури є те, що у ній не звертається увага на нейтральну лексику. Ця лексика має на меті викорінення в усному та писемному мовленні відомих та поширених слів, які сьогодні вважаються виявом «ейджизмаму», «сексизму» та «расизму».

Ейджизм — прояв до людей похилого віку та літніх людей, вихвалання молодого покоління на протигагу старшому тощо. Рекомендується уникати таких слів, які можна сприйняти як ейджистські (ageist), тобто слів і виразів, що визначають вікову різницю, встановлюють вікові межі в оголошеннях про вакантні посади, що віддають перевагу більш молодим працівникам на вільні робочі місця. Небажаним є підкреслення будь-якого вияву фізичних вад людини.

Як сучасний термін «ейджизм» з'явився у 1970 році. Типовим проявом ейджизму є приклад: *Ms Clayton was refused the job offer because she was already 50.*— Місіс Клейтон відмовили у посаді, тому що їй вже було 50.

У 1972 році в США виникла група «Сірі Пантери» (Grey Panthers), яка мала дуже сильний вплив на формування неейджистської лексики. Члени цієї групи вимагали дуже багато уваги до людей похилого віку у сфері охорони здоров'я, забезпечення житлом, надання фінансових та інших пільг. Говорячи про людей похилого віку, пенсіонерів, людей літнього віку, запропоновано

вживати слово «gray» — сивий, сірий, замість слова «old» — старий та «aged» — похилий.

Сексизм — це принизливе ставлення до протилежної статі, прояв зневаги до представника тієї чи тієї статі як менш розвиненої, менш здібної, ніж представника протилежної статі (будь то чоловік чи жінка), коли стверджується, що жінки повинні мати суто жіночі професії, а чоловіки — суто чоловічі. Термін існує з 1968 року.

Сучасні видання англійських тлумачних словників пропонують «несексистські» еквіваленти, які потрібно ввести у сучасні посібники для вивчення англійської мови. Приклади вживання такої «несексистської» лексики можуть бути такі:

У минулому в різноманітних документах уживався особовий займенник «**he**», навіть коли було невідомо, якої статі особа, про яку йде мова. У сучасній англійській мові вважається доцільним замість займенника «**he**» уживати словосполучення «**he or she**» або «**his or her**» тощо.

The attorney may bring his documents and copy all his files. — Адвокат може принести свої документи і скопіювати файли. Бажаною формою є: *The attorney may bring his or her documents and copy all his or her files.* Це форма, яка рекомендується.

Особовий займенник однини «**he**» or «**she**» можна замінити нейтральним займенником множини «**they**».

If the scientist finishes his research he will be able to publish his results. — Якщо вчений закінчить своє дослідження, то зможе надрукувати свої результати. — небажана форма.

If the scientists finish their research they will be able to publish their results. — бажана форма.

Досить часто, щоб уникнути небажаної «сексистської» форми, доцільно перефразувати чи замінити займенник означеним артиклем **the**.

If the scientist finishes the (his or her) research he will be able to publish the (his or her) results.

Замість того, щоб вживати повну форму словосполучення «**he or she**», «**his or her**» можна вживати скорочення з ризикою, як у дробах: «**he/she**», «**his/her**».

If the scientist finishes his/her research he/she will be able to publish his/her results.

Досить часто замість повної форми неозначених займенників **everybody**, **somebody**, **everyone**, **someone**, **anybody**, **anyone**, **nobody**, **no one**, **either**, **each**, **neither**, **every** в усному мовленні прийнято вживати займенники множини «**their**», «**they**». Наприклад:

«Somebody is calling you, Mr. Easton» — «What would they like?»
«Містер Істон, хтось телефонує вам» — «І що вони хочуть?» Що ж стосується офіційної мови, то вживання займенника множини «their», «they» ще не стало офіційною нормою.

Також у сучасній англійській мові слово «man» рекомендують замінити на «**human being**». Замінювати потрібно слова і словосполучення, у яких складником є слова «**man**», «**master**», «**woman**», «**girl**», «**boy**» тощо і також суфікс жіночого роду **-ess**. Так, замість слів «**business man**» або «**business woman**» уживають термін «**business person**» або «**a business executive**»; а замість «**business men**» уживають слова «**business people**» або «**business executives**». Замість слова «**a chairman**» — «**a chairperson**» або навіть «**a chair**». Замість слів «**a cameraman**» та «**a camerawoman**» — «**a camera operator**», замість слова «**an authoress**» — «**a writer**», замість слова «**a poetess**» — «**a poet**», замість слів «**a salesman**», «**a salesgirl**», «**a sales lady**» уживають «**a sales person**», «**sales agent**» замість «**a steward**» або «**a stewardess**» уживають «**a flight attendant**». Замість слова «**mankind**» — «**humanity**». Замість словосполучення «**to man the office**» — *очолювати офіс* уживають «**to run the office**». Замість словосполучення «**a man-made satellite**» уживається «**an artificial satellite**». Замість слова «**a postman**» — «**a mail carrier**», замість «**a policeman**» — «**a police officer**», замість словосполучення «**man hours**» — «**working hours**», замість «**the man in the street**» — звичайна людина — «**the average person**», «**ordinary people**». Замість «**no man**» — «**no one**», замість «**a workman**» — «**a worker**». Замість «**a bus man**» — «**a bus driver**». Замість «**a lorry man**», «**a truckman**» — «**a lorry driver**» / **a truck driver** (А.Е.) Замість «**a taxi-man**» — «**a cabman**» (розм. **cabby**). Замість «**a station master**» — «**a station manager**», замість «**a spokesman**» — «**a spokesperson**», замість «**a housewife**» — «**a shopper**» тощо.

Варто відмітити, що якщо в іменників однини є складником елемент «**man**» або «**woman**» у «несексистській» формі треба замінити на «**person**», а в множині замінюють на не «**persons**», а «**people**». Словосполучення «**a business person**» змінюється на «**business people**» або «**business executives**».

Якщо розглянути використання «несексистської» лексики, то варто відмітити деякі труднощі, коли вживаються іменники з суфіксом — **ess**. Цей суфікс уживається в сучасній англійській мові, щоб показати стать тварин — *a lioness, a tigress*; у титулах — «*a nempress*», «*a baroness*», «*a countess*», «*a duchess*». У багатьох ін-

ших випадках іменники з суфіксом — **ess** замінюють на нейтральні, «несексистські» еквіваленти. Крім згаданих вище слів «**an authoress**» — «**a writer**», «**a poetess**» — «**poet**», «**a salesman**» — «**a sales girl**», «**a sales lady**» — «**a sales person**», «**sales agent**», «**a steward**», «**a stewardess**» — «**a flight attendant**», варто відмітити такі заміни: замість слова «**a manageress**» уживається слово «**a manager**», замість слова «**an instructress**» уживається слово «**an instructor**», та слова «**an actor**» та «**a shepherd**», коли описується вівчарство у Британії в минулі століття.

Висновок. Одним із напрямів формування нової лексики в сучасній англійській мові є введення таких слів і виразів, які не несуть на собі відбиток расизму (racism), тобто прояву неповаги до людини за расовими ознаками. Наприклад, у сучасній англійській мові є неприйнятним уживання слова «a Negro» або «a Negress». Зовсім недавно можна було замінити ці слова на «a Black American». Сьогодні вживання слів «a Negro», «a Negress», «a Black American», «a Red Indian», «a Coloured», «the Cloured» уважається образливим. Замість них уживають еквівалентні словосполучення «an Afro-American», «a Native American», «American Indian» («Amerindian», «Amerind»). Формування нейтральної лексики у сучасних британських та американських варіантах англійської мови триває. Напрями, розглянуті в цій статті, будуть цікавими як для викладачів, так і для тих, хто вивчає мову і повинен знайти відповідники в навчально-методичній літературі.

Література

1. BBC English Dictionary. — London, 1995.
2. Butterworth, B. Hesitation and the production of verbal paraphasias and neologisms in jargon aphasia. *Brain Lang*, 1979.
3. Neologisms and idiosyncratic language in autistic speakers. *J Autism Dev Disord*. 1991 Jun; 21(2):109-30.
4. Green, J. Dictionary of New Words. — Moscow, 1996.

УДК 81'243:37.091.3:378

Завідонова Н.І.,
старший викладач
кафедри іноземних мов факультету управління персоналом
та маркетингу